ТАКУМ

За лаички публикум толковник

Ланац

Полагање летве у пољу, при већим дужинама а при умереним захтевима у погледу сразмера и тачности, извршује се с помоћ ланца од 20 метара, а има ланаца и од 10 метара дужином. Ланацем се мери где то није забрањено, дочим сама практика, о којој унапредак бејаше говора, поискава макар два разборита помоћника, као и јаку контролу, то јест: трепетну помњу дејственог катастристе, приде што су ланци на вздашњој мети крадљивих сељака, а и жандарима, кадшто, устребају. Мислило се да ће земљомерац К. такав један ланац – као уникум – у бечки музеум јамачно понети.

Летва

Пет метара дугачка је, 4-5 цм широка, а 3-4 цм дебела, ако нема кружни или елиптичан облик. Од лаког се дрвета израђује, најбоље од суве јеловине. Уторима се и бојадисањем метри, десимеметри и сантиметри по летви одељују, може и јексерчићима, а и бојадисање је нужно, различним бојама, чиме се мере јасније одељују, као и саме летве у врућ зејтин потапање, да не би влага дрво прожимала. Крајеви летве, због абања, блехом се по завршним равнима облажу, али тако да се и дебљина блеха у дужној номинали содржава. Добро је ако се летва и за склапање удеси, придодавањем шарнирске спреме, поради лакшег с места на место пренашања.

Либела

Исправна либела, по речима земљомерца Стоименовића, сузама би, меште аквом, морала бити испуњена, *у сшаклешу ко у оку своме*, али би и г. Стоименовић одмахуо руком, кад би му поменули прослов овај јако патетичан.

Клинци

Уза сваки ланац иде по десет гвоздених клинаца, премда клинац и дрвен може бити, ако је окован, што је и у овдашњој практици посве застарели појав. Клинци се у земљу забадају, кад год да се ланац или пантљика затегну по дужи, зарад акуратног знања – колико се поменутих затегнућа између крајњих тачака содржи.

Пантљика

Кудељна се пантљика у олају прокувати мора, штедро фирнизовати и на ветру после просушити. Подеоци, метарски и ситнији, штампарском се бојом утискују, а сама пантљика се око калема омотава и умеће у кожни футрол или металну кутију. Добро је ако се кудељна пантљика подужно ожичи, еда би се, колико год, предусрело истезање јој при раду. Меште кудељних, практикују се, новијим добом, челичне пантљике, које су на нарочитом држаљету утврђене, док се Рајсове пантљике на дрвени или челични крст навијају, а могу се, попут кудељних, и у блехану касну свијати, с тим што је ојепна на перо пантљика удешена да се, додиром споменутог пера, сама увија и у кутију враћа. Колубарски сељаци, који памте учкур-премере и за свој атер их јоште изводе, на пантљику мотре као на гују у трави, премда купци, за разлику од продаваца, заборављају да се и стара дужина у рачун узима, кад се пантљика новом дужином испружи, при мерењу њиве која је на мунти.

Пољски шеш̄ар

Дрвена разношка са заоштреним клиновима, илити јексерима који се, самераваном дужи, наизменце, један па други, у земљу побадају. Згодан за плацева провизоран премер, а и за вујено крокисање приручано се користи, при снимању апциса са ординатама, у стицајима кад на брзу руку мора се мерити, под жестоком картеч-канонадом којом се пресреће атака коњице.

Равњача

Дрвен или челични равнокраки триангл, с подеоним луком, за мерење нагибних углова. Ако се уз равњачу практикује лучни инштрменат с цевастом либелом и редукциони прост полукруг, мотрећи му управну алхидаду, онда се логаритмар не мора сваки час потезати. *Пази се да либела наг̄ибног̄ лука врхуни када сказаљка на луку нулу п̄оказује, ако п̄ак није овакав ст̄ицај – шарафом се либелино колебање одмах умирује.*
Инвентура најнужнијег земљомерског такума овим се свршава.

Узет̄и на знање

Бауерфајндова апаратура, Штајнхелов точак за мерење дужина, ходомер за одкорачавање, Роспинијев даљинар с кончаницом, Брајтхауптов са стакленом плочицом такође даљинар, пружник истог конштруктора, даљинарске летве, Фалоново визир-огледало, ексцентрични бусоници мали и велики, Кернов геодетски астал са прибором, Денертов репетициони теодолит, дурбини за центрисање, призме и други редом инштрументи, овог згодом само се помињу, према листи зорт-инвентуре, сачињене чим се колега К. нетрагом изгубио, колико да се могу узети на знање, као махом движиме ствари (уз чезе, самаре,

коњску орму и приручни поткивачки алат, амбреле од воштаног и мекинтош платна, дуплон-пушку, бивак-шаторе и апел-бакље за стицај какве ноћне незгоде, plus будаци, јашта и будаци), почем се поменути инштрументи и набројана редом оптика, ни у збиру некмо по комаду, не могаху описати – у две-три речи, лаику како би говело.